

Mertxe Armendariz

*Eskoriatza,
Gipuzkoa (1941)*

Aurkibidea

Biografia

1944an jaio zen eta 13 urte ingururekin hasi zen dantza-taldean dantzan. Dantza-taldeari buruzko kontu ugari aipatzen ditu.

Zintak

ESK-021

- **Proiektua:** Eskoriatzako argazki fondoaren dokumentazioa
- **Elkarrizketatzailea(k):** Parra, Leire
- **Data:** 2005-01-01
- **Iraupena:** 38 min
- **Euskarria:** CD
- **Kodifikatzailea:** Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Eskoriatzako dantza-taldea

- **Erref:** ESK-021/001
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Zenbat urterekin hasi ziren dantza-taldean dantza egiten; 1944. urte inguruan jaiotakoak dira. Dantza-taldearen sorrera azaltzen dute; 1957 inguruan hasi ziren dantza egiten. Argazki bat dokumentatzen ari dira; izenak ematen dituzte.

Transkripzioa

- Zenbat urtekin hasi ziñeten dantza eitten edo dantza-taldian ze urtekin...?
- Hamabi-hamahiru urte. Guk hemen, klaro, en el cincuenta y siete bada...
- Ez, hamen cincuenta y [...].
- Ikusi, hemen ifintten dau cincuenta y siete.
- Bai, cincuenta y siete.
- Eta gu en el cuarenta y cuatro gaoz jaixota, ba, hamahiru urtegaz.
- [...] cuarenta y uno, [hamahiru urte], nik eukiko nittun hamabost-hamasei urte.
- Hamahiru urtegaz. Hemen gaztetxuena da nire aitzie Mari Carmen.
- Bai.
- Honeik Maria Jesus ta.....
- Maria Jesus ta horreik ez.
- Mertxe urte bat zaharraue?
- [Haure] zaharraue. Eta gero zaharrenak Nekane como gehixen, gero Maria Jesus, Maria Luisa, Kontxita, Isabel, Mercedes eta gero gu gitzen hau Mari Pilar eta ni [...] nau hemen].
- Hau zan lehenengo grupue [urtetzen euen].
- Lehenengo grupue urten zana.
- Bai, honeaz, e? Aurretik egongo zan beste grupo batzuk, baiña...
- [...] Eskoriatzara ta gero...
- Gero egon zan urte batzuk, ba, ez [zebela ein] dantza...
- Betiko moduen. Betiko moduen, horixe.
- Eta, bueno, etorri zan hau Vittorixatik lanera hemen eta honek itten zauen dantzan el "Txirinbin", ezta?

- [...] “el Txirinbin de Vitoria”.

- “De Vitoria”. Ta formau zauen, ba...

- Eta horrek formau auen hori...

- ... grupotxo bat.

- Eta zelan zaukan izena gizon honek?

- Joseba.

- Joseba Ortiz de Zarate.

- Ortiz de Zarate.

- A! Ortiz de Zarate? Ta hona etorri zan lanian?

- Lanera etorri zan fabrikatxo batera. Eta dantzan itten auen han eta [ekitten zan], ba, geuri erakusten. Hori gero hil zan, gazteik hil zan [...].

- Eta bakarrik emakumiak ziñeten?

- Bai.

- Ez, gero mutillak be bai, e!

- Gero. Baiña lehenengotan igual izengo zan...

- Guk ingo gauen orduan “solo chicas”, edo “solo chicos”. Hori orduen, badakitzu “que no se podía hacer mucho así”.

- No, baiña, badakitzu, andrak betik izan gare “más dadas a estas cosas”, eta nik uste dot lehenengotan formau zala, eta eske... bestela gero ya zien honek ya ez diez hain zaharrak, osea, gaztetxuauek die, ez? Klaro, gure edadekuek diez ya.

- Hamen bai. Bueno, eske hamendik gure Maria Jesusek eta Ana Marik, edo... Maria Luisak eta [...]ta holako fotografixetan del cincuenta y cuatro honek in euen mezia...

- El cincuenta y nueve.

- El cincuenta y nueve. Hortxe desberdintasunien...

- Eta hau dau el cincuenta y siete. Oseake... [segittuen]. Hamen ez da ikusten ez Maria Jesus, Isabel be ez...

- [Harek nik uste dot] denbora gutxittan ein auiera dantzan, e?

- Bai, oso gutxi. Oso gutxi, zegaittik hau fotografixiau uste dot Txomiñek ein zauela el cincuenta y nueve. Mezie. Hurrengo urtien...

- Txomiñek eukiko dau setenta y... setenta?

- Y...

- Setenta y uno?

- Uno.

- Uno. Hogeta bost urte...

- A! Eta egin zenioten omenaldixa edo holan?

- Ez, ez, lehenengoko mezie.

- Lehenengoko mezie. Lehenengoko mezie [ein gauenien], hori. Ta hamen bai, hamen ya [garez] mutillek...

- Da gure kuadrillie. [...].

- Gure kuadrillie...

- [...] be... Zein ikusi dot gehixao hemen? Ez?

- Hamen Alfonso, Jose Juan Arbe, Pedro Mari... Ez, Idigoras, Jose Luis [Marzel], [...], Armando y Larrañaga. Baiña gehixau be egon biher zan, e?

2. Dantza-taldea; dantza desberdinak

- **Erref:** ESK-021/004
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:03:50. **Bukatu:** 00:04:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Dantza-taldean neskak eta mutilak zeuden baina dantza egiteko orduan gutxitan batzen ziren. Euskal dantza desberdinak.

Transkripzioa

- Eta ziñeten, orduan, taldetxo hau hasiera baten, holan... hamar inguru...? Hamar... sei, zazpi...
- Bai, izeten zien [...], betik izeten zien...
- Hamar.
- Hamar.
- Hamar. [Sagar-dantzara]...
- Sei ta sei hamabi...
- Sagar-dantzan be lau eta lau, eta [...] hamar. Eta zinta-dantza eta horreik hasi zan. Eta gero ya honeik diez ya mixtos. Hasi gitzen...
- Bai, hasi gitzen mixto.
- ... beste [eusko]-dantza ta hor faten zien ya...
- Hor be... dantza-taldia ya neskak bakarrik eitten zan ta gero mutillak eitten abien aurrezko ta [...] bakarrik, oseake, nahastuta ez zan ez zan eitten hainbesterañoko dantzaik, e?
- Bai, batzuk in gauen, e!
- Bai, batzuk bai. Baiña bestela izaten zan neskanak eta mutillenak.
- Bai, segun ze dantzak diferentiak.
- Diferentiak.

3. Eskoriatzako dantza-taldearen inguruko azalpenak

- **Erref:** ESK-021/006
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:05:30. **Bukatu:** 00:08:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Dantza-taldearen izena, "Alai-garbi". Astean behin elkartzen ziren entseguetarako. Zuzendaria, txistulariak... Eskoriatzan dantzatzeaz gain, kanpora ere irteten ziren. Ekitaldi ofizialetan ere dantzatzen zuten.

Transkripzioa

- Eta zelan zaukotsuen izena?
- [...] nik pentsetan dot "Alai-garbi" gitzela.
- Ai! Ideiak be ez, hara! Ideiak be ez ez dauket.
- "Alai-garbi"?
- "Alai-garbi".
- "Alai-garbi", e? Ez... ezta ideiak be ez...
- Nik [pentsetan...] baietz.
- Eta zelan pentsau zenuten edo zelan izen zan?
- Izena?
- Bai. Edo...?
- Izena akordetan naz ibili gitzela, ba, bakotxak edo [kuadrillan...] ein biher zan, zelan ifini, ze izen ifini. Ta egon gitzen pentsetan, ba, nik ez dakit zenbat. Ta azkenien pentsetan jat urten auela, pues, alaiak, alegriak gitzela eta hori ta garbixak. Honbre, hori porsiakaso. Ta pentsetan jat "Alai-garbi".

Ta beste izen bat egon zan be, ta ez naiz akordetan [oin] zelan zan. Beste izen bikin egon gitzen, ta azkenien “Alai-garbi”.

- Zu, izenak ez dakit... Ideaik be ez. Ez, ez naz akordetan...
- Eta hemen zer ensaiu eitten zenuten edo zelan?
- Bai, ensaiu!
- Fijo-fijo?
- Fijo-fijo.
- Honbre! “Más finas que [el esto del coral]”. Bai, bai, bai, bai.
- Zenbat?
- Astien behin edo...
- Behin edo bittan be bai igual.
- Bi be bai igual, e?
- Bai! Lehen... Bueno! Oin zinia, hori, gaztetxia dauen lekuan hor zinia auen ta haintxe eitten gauen.
- Haintxe eitten gauen...
- Haintxe eitten gauen ensaiuek. Bai, bai, bai, bai.
- Eta berekin, ez?
- Bai, horretxekin, Joseba...
- Josebakin?
- Josebakin. Gero txistularixak zien, ba —hau dauena hemen be bai—, ya txistularixek zien Eskoriatzakuak: Jose Kruz, Felix... eta horrek zien txistularixek. Tanborrerue betik urte askotan bat: Anton “Tanborrero”. Oin [Coruñan] dau. [Coruñan] dao.
- A! Anton “Tanborrero”. Bai, entzunda daukot.
- Bai, ha beste argazki batzutan urtengo dau. Ta ke raro hemen ez dauela egon. Antontxo. A! Anton Guridi da hori txikitxue!
- Hori da txikitxue?
- Ipini dozu Anton Guridi?
- Bai, jarri ein bihar dot.
- Honbre! Anton Guridi! Honen primua zan bestia Anton “Tanborrero”. Artista batzuk zien honek tanborra joten!
- Eta gero ekitaldixak eta ze eitten zenuten hemen Eskoriatzan bakarrik edo...?
- Ez, ez!
- [...] fan gitzen Angiozarrera fan gitzen.
- Angiozar, bai.
- Trenien.
- Trenien.
- Ta gero autobusien handik Angiozarrera.
- Gero Plazentziara.
- Gero Plazentziara be bai Santa Ana egunien fan gitzen.
- Eta [estas...bestia nora gehixao dao]? Ideaik be ez...
- Urten be asko be... Orduen [danetan...] ez dakit...
- Horreik bixek bai.
- Horreik bixetan bai.
- Akordetan naz, bai.
- Gero herrixen itten gauena, bai, ta ez dakit nora gehixao fan gitzen.
- Horrek bixetara bai.
- Bai.
- Eta jaixetara? Gero hemen be bai jaixetan itten zenuten edo...?
- Bai! Bai, bai, bai, bai. [Obligaziño, zu]. Jaixak zieten zien “obligación”.
- “Obligación”, edo... ta gero...
- Obligaziñue.
- ... etorten bazan Gobernadorie be bai...
- Baitta.
- ... edo [...], ba...

- Horrek gauzok izeten zien eskolan be bai.
- Holan...
- Klaro. [...] ta gero...
- Apotzan be egon gitzen.
- Apotzan be bai.
- Inauguraziñue, hau, kamiñue.
- Kamiñue ein zanien.
- Kamiñue ein zanien. [Gobernadorie etorri zan] eta egon gitzen, bai, dantza... Fan gitzen [...].
- Gatzagan be ez dakit ez gitzen egon [beste...], holakotxe gauzetan.
- Horreik zien akontezimentuek.
- Bai.

4. Jai-giroa Eskoriatzan

- **Erref:** ESK-021/008
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:09:15. **Bukatu:** 00:11:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Koadrilen egunean mozorrotu egiten ziren; urte desberdinetako mozorroak gogoratzen dituzte.

Transkripzioa

- Eitten zan “un disfraz de tipo cuadrillas, pero tipo fiesta vasca” edo...
- Bai, bai, gehixau, ba...
- Gehixau apur bat hamengo gauzakin.
- ... fiesta vasca...
- A, bai, holan...
- Bueno...
- Ez tipo fiesta vasca, baiña bai.
- Ez, baiña, bueno.
- [Bueno], guk in gauen...
- Bai, karroza bat oso politta...
- Karroza bat urten gauen.
- ... txistu bateaz, oso txistu haundi bat, eta gero holan zazpi [harri]...
- Zazpi [harri bakotxak...] [idea eitteko]...
- Txistu ta tanbolin oso haundixe ta gero inguruan, ba, zazpi [harrixekin].
- Eta bueno, ba...
- Gero [...] “del Club Deportivo” ta...
- Gero jantzi gitzen, osea, dantzari urten gauen, dantzari.
- Bai. Eta [orduko baten] urtien in gauen “del club deportivo”, ba, bakotxak [...].
- Ba, aktibidadiak.
- Ba, bizikletie egun guztien jo-ta sue! Jarritta gaiñien ez, e? Ibili. Bata motxiliakin, bestia paliakin, bestia bastoi batekin ta kantutxo bat be ifini...
- Eta motxilakin be bai...
- Bai. Kantu bat in oskun, ba, honek, mezie emun auenak, Txomiñek: “Viva el Club Deportivo”. Kantetan gauen...
- Jantzixa be koloriek “del Club Deportivo, blanco eta verde”.
- Bai. Eta “blanco”...

- Eta Aizorrozko insig... bordauta...
 - Bordauta, bai, alkondara zurixen.
 - Elegante urten [gauen].
 - Zapatilla zurixak gorrixakin eta...
 - Eta bestela...
 - ... eta gerrikue berdie.
 - Berdie.
 - Bai.
 - "Del Club Deportivo".
 - Eta beste baten urte baten urten gauen burdi bat [...] ipini gutsen...
 - Ba, ha zan txistu...
 - Ez!
 - A, ez?
 - [...] ifini [gutsen] holako arbola zer bat, faten jakun edozein lekutara...
 jolin!
 - A! Bai, egixa! Bai, bai...
 - Ibili gitzen tontuen moduen.
 - [Pertiga o que]... Apurtu in zan pertiga edo nik ez dakit ze izen zan, baiña
 [... geldittu jaten].
 - Ta orduen be geldiketan gitzen, ta, bueno, txistua jo ta batek aurrezkua
 eitten auen ta [...] "los aplausos y veinga"! [...].

5. Herriko jaiak; San Pedroak

- **Erref:** ESK-021/009
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:11:10. **Bukatu:** 00:12:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

"Txopue" ipintzen zuten plazan. San Pedroetan egiten ziren ekitaldiak zeintzuk izaten ziren aipatzen dute.

6. Neskak eta kaleko giroa

- **Erref:** ESK-021/010
- **Iraupena:** 0:00:27. **Hasi:** 00:12:45. **Bukatu:** 00:13:12
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Beraien garaian neskak tabernatan sartzen hasita zeuden.

7. Herriko jaiak

- **Erref:** ESK-021/012
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:13:41. **Bukatu:** 00:17:01
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Txirrindularitza
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Herriko jaiak nola ospatzen ziren lehen, orain (San Pedroak); sumatzen dituzten aldaketak. Urte batzuetan dantzaldia frontoian egin zen. Txirrindulari lasterketak egiten ziren; ekitaldi ugari egoten ziren... Neskatan-mutiletan.

8. Prozesioak Eskoriatzan

- **Erref:** ESK-021/013
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:17:01. **Bukatu:** 00:19:42
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

San Pedro egunean prozesioak egiten ziren. Prozesioak Aste Santuan, San Isidroan, eta bestelako jai egunetan ere egiten ziren.

9. Bestelako jai eta ospakizunak

- **Erref:** ESK-021/014
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:19:42. **Bukatu:** 00:21:01
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Bestelako jaiak; ospakizunak. Herrian aldareak ipintzen ziren.

10. San Isidroak Eskoriatzan

- **Erref:** ESK-021/015
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:21:01. **Bukatu:** 00:21:47
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

San Isidroan zigor-dantza egiten zen garai batean.

11. Dantza-taldea; dantza desberdinak

- **Erref:** ESK-021/017
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 00:22:05. **Bukatu:** 00:22:28
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Hiztunen garaian egiten zituzten zenbait dantzen izenak.

12. Dantza-taldearen inguruko zenbait azalpen

- **Erref:** ESK-021/019
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:23:21. **Bukatu:** 00:24:33
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Arropak non eta nola egiten zituzten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-20

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkarte
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com